

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 612

CHICAGO, ILL., dne 5. junija (June 5) 1919.

LETO (VOL.) XIV.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407.

BREZVLADJE IN PARLAMENTARIZEM.

Če naj anarhija pomeni to, kar izraža beseda, namreč brezvladje, tedaj bi se le najskrajnejši individualisti smeli imenovati anarhiste. Priznavati kakršnokoli družbo, pa ne priznavati nobene vlade, je nesmisel, ki sledi vsakemu protislovju za petami.

Vsaka družba je organizacija. Ta je lahko dobra ali slaba, popolnejša ali nepopolnejša, prostovoljna ali vsiljena; toda brez organizacije sploh je vsaka družba nemogoča. Organizacija pomeni organe; mednje spada tudi vlada, pa naj se ji da kakršnokoli ime. Pač so vlade lahko zelo različne, avtokratične in demokratične absolutistične in konstitucionalne, plutokratične in teokratične, parlamentarne in sovjetske; ali noben socialen organizem ne more izhajati brez nje, in če kdo pravi, da je vsaka vlada zlo, mora vsaj priznati, da je neizogibno zlo.

To neizogibnost mora opaziti, kdorkoli živi v resničnem življenju, pa ne v oblakih samih teorij, od katerih ni sploh nobenih stopnic in nobenega mostu do prakse. Vsako društvo, pa naj je tudi najskromnejše po svojem obsegu, svoji nalogi, svojem namenu, mora imeti kolikor toliko eksekutive. Kjer je društvo, se razume samo po sebi, da so tudi društvene zadeve in društvena dela; da se opravijo, mora biti nekdo določen za to, ker ni sicer nobene garancije, da bodo sploh opravljena. Vsak tak izvrševalni odbor je vlada. Seveda je njen delokrog v zabavnem društvu drugačen, kakor v gospodarski organizaciji, v politični stranki, v občini ali državi. Tako se razlikuje tudi moč raznih vlad, ki je povrh tega še odvisna od vprašanja, iz kakšnih virov prihajajo njena pooblastila in kakšno kontrolo imajo pooblastitelji nad pooblaščeneci. Prav od tega je pa odvisno tudi vprašanje, ali je kakšna vlada socialno dobra ali slaba.

Avtokrati, zlasti pa teokrati izvajajo svojo moč naravnost od Boga. Izmed vseh Nemcev je Bog izbral Hohenzollerne, izmed Avstrijcev Habsburžane, izmed Rusov Romanovce, da vladajo "svoje" narode. Tak monarh vrši božjo voljo. Kako jo spozna, je njegova stvar. Narod je kajpada od Boga preveč oddaljen, da bi mogel vedeti in razumeti, kaj hočejo nebesa; saj je bilo baš zaradi ljudske nesposobnosti potrebno nastaviti varuha in pastirja. Če ga je oBg izbral in mu podelil svojo milost, pa morajo biti med zemeljskim in nebeškim vladarjem tesni in do-

bri stiki. Kako naj bi Bog izvolil nekoliko posameznikov izmed milijonov ljudi, pa ne poskrbel, da vladajo tako, kakor bi vladal sam, če bi se izpremenil v človeško bitje in prišel na zemljo? Cesar vlada v božjem imenu; Bog ne more dopustiti, da bi se na njegov račun slabo vladalo; torej mora dajati vladarjem dovolj prilike, da spoznajo njegovo voljo.

Na podlagi takih teorij se seveda ljudstvu ne more priznati nobena kontrola nad vlado. Monarh po milosti božji je odgovoren Bogu, ne more torej biti odgovoren nikomur drugemu, sicer bi se lahko sklepalo, da je sam Bog odgovoren ljudstvu. Če hoče biti monarhija po "milosti božji" dosledna, mora biti absolutistična. Vsaka konstitucija, vsak parlamentarizem v taki deželi je protisloven temeljnemu načelu in le avtokracija je z njim v soglasju.

Taka vlada je pač nesocialna. Ali s tem ni rečeno, da je vsaka vlada taka in da mora vsaka biti avtokratična. Če prihaja oblast, ki jo vrši vlada, od ljudstva samega, je vsa stvar obrnjena. Tak slučaj ustanovlja demokracija. Ali kakor je avtokracija lahko popačena z demokratičnimi institucijami, se tudi v demokratičnem sistemu lahko maskirajo in skrivajo vsakovrstni absolutistični elementi. Najlepša ustava na papirju ostane brezpomembna, če žrtvuje ljudstvo prostovoljno ali pod pritiskom, iz nevednosti ali strahu, iz brezbriznosti ali lahkovernosti svoje pravice.

Ali anarhist, pravi, namreč individualistični anarhist, ne gre niti demokraciji "na limanice". On je svobodno rojen, torej ga ne more nihče vladati. On je on in nihče na svetu ni njemu enak; torej ga ne more nihče zastopati. On ne voli nikogar; če bi to storil, bi dal izvoljenemu pooblastila, s čimer bi samega sebe oropal iniciativnih pravic. Pa tudi sam ne mara zastopati nikogar, ker more v vsaki stvari ravnati le po svoji glavi, nikakor pa ne po željah in navodilih mandatarjev.

To je po čisti anarhistični doktrini absolutno prav; edina sitnost je v tem, da je vsa doktrina v praksi od konca do kraja nemogoča. V naših časih se ne more več tako živeti, kakor je živel Diogen v svojem sodu, in najbrže se nikdar več ne bo moglo. Tudi teoretično najdoslednejši anarhist tepta svoja posvečena načela v praksi neprenehoma z obema nogama. Naše potrebe so

se izza dobe trogloditov neznansko pomnožile in se še množe od dne do dne, prav sedaj še veliko bolj kakor v vsej preteklosti. Kako bi se dandanes živelo brez železnic in cestnih železnic, brez brzojava in telefona, brez kirurških operacij in raznih serumov, brez premoga in bencina? Produciranje in dobavljanje tisočerihih predmetov zahteva vedno bolj v podrobnosti segajočo delitev dela. Zoper to nima anarhist nobenega zdravila. Ampak na to se ne ozira. On ima svoj evangelij in tega gode, kjerkoli in kadarkoli ga mara kdo poslušati. On ne pooblasti nikogar, da bi delal zakone zanj; toda kadar je njegova obleka obnošena, pooblasti krojača, da mu napravi novo. Neprenehoma pooblašča peke, da peko kruh, ki ga bo on jedel. Če je odvetnik, zastopa neprenehoma druge ljudi; če ima kakšno pravno afero, pooblasti advokata, da ga zastopa. Toda volil ne bo. . .!

V Evropi je bilo glavno delo anarhistične propagande odvrčanje ljudstva od volitev in preklinjanje parlamentarizma, vsakega parlamentarizma, ne le takozvanega buržvaznega. Raznovrstni radikalci, ki danes grme proti parlamentarizmu in parlamentarnim metodam in obenem trdijo, da so socialisti, celo najboljši socialisti, večinoma niti ne vedo, da prihajajo njih argumenti iz že davno znanega anarhističnega skladišča. Parlamentarizem pobira drobtine; parlamentarizem korumpira; parlamentarizem zadržuje revolucijo; parlamentarizem vtesnuje duševno obzorje. Vse to smo slišali in čitali neštetokrat; vse to je anarhistična filozofija; vso to modrost je socializem že davno zavrnil. Kdor zaide na to polje, se loči od socializma.

Parlamentarizem v svojem bistvu ne pomeni nič slabega. Seveda se ne sme gledati manj z brezpogojno individualističnimi očmi.

Idealistova zmota.

Tudi nasprotnik mora priznati predsedniku Zedinjenih držav, da ima njegova osebnost mnogo simpatičnega, kar se je tekom vojne, zlasti odkar je Amerika vstopila v vojno, zelo jasno izražalo in deloma razvilo do višje popolnosti. Mi, ki stojimo v drugem političnem taboru, nismo tega ne tajili, ne prezirali, in če bi bili vsaj tisti, ki so kot člani njegove stranke aili kot člani njegovega kabineta poklicani, da ga podpirajo, Wilsonu enaki, bi bilo marsikaj v Ameriki in sploh na svetu bolje. Toda v političnem življenju ne gre v prvi vrsti za simpatije ali antipatije, ki so baš v Zedinjenih državah povzročile neznansko konfuzijo pod geslom glasovanja za "dobre ljudi". Wilson je nedvomno dober človek; ali njegova največja krepost je obenem njegova največja napaka. Njegovo svetovno naziranje, njegovo pojmovanje zgodovine je idealistično in vsled tega je idealistična tudi njegova koncepcija bodočnosti, ki postaja

vsled tega utopistična. Njegova ideologija je plemenita, ali iz utopije se tudi z najbolj vznešenih duhom ne da napraviti stvarnost.

Kakorkoli je idealizem lep in mičen, je vendar vedno nepopoln. Enostranost, ki tiči v njem, se je pokazala že pri raznih Wilsonovih nastopih in izjavah in večkrat smo na to upozorjali. Na spominski dan je ameriški predsednik govoril v Surenes pri Parizu na ameriškem pokopališču, kjer leže žrtve vojne iz Zedinjenih držav. Marsikaj krasnega je bilo v njegovem govoru; človek bi najrajši z obema rokama podpisal vse, kar je dejal. Toda političen govor se ne more presojati le po lepoti sloga in sili retorike; važnejša od zunanje oblike je vsebina in ta se mora stvarno analizirati in pretehtati. Če pa storimo to brez predsodkov, nas odvaja nadaljina pot v povsem drugo smer kakor Wilsona.

Predsednik je posvetil velik del svojega govora ligi narodov, za katero je mirovna konferenca sestavila načrt pravil. Ta liga je posebna ljubljenska Wilsonova, ki se je zanjo tudi v Parizu bojeval z vso svojo energijo. Dolgo je bila sama ideja te lige v nevarnosti. Naposled je Wilsonova odločnost vendar zmaga, toda vrednost te zmage je silno znižala voda, ki so jo prejšnji nasprotniki in poznejši sotrudniki Wilsonovi brez skoposti nalili v njegovo vino. Liga narodov je na konferenci sklenjena, ali od tega, kar je napredni svet od nje pričakoval, je ostala komaj senca.

Zdi se, da Wilson sam ni prav opazil, kako daleč segajo koncesije, ki jih je napravil zavezniškim diplomatom, ljudem, katerih mišljenje je od njegovega oddaljeno kakor svet od sveta. To se pri pogajanju, zlasti pri dolgotrajnem, pogostoma zgodi. Človek odneha pri eni malenkosti, pa pri drugi, pa pri tretji — kdo ne bi žrtvoval kakšne postranske podrobnosti, da reši veliko celoto? Ampak svota raznih podrobnosti je naposled sama na sebi lahko velika stvar in z mnogimi posameznostmi se lahko izpremeni in popači celota.

To se je zgodilo z ligo narodov. V njenem načrtu je danes veliko več Clemenceaujevega kakor Wilsonovega duha, in da je med obema fundamentalna razlika, je postalo že v prvih dnevih pariške konference jasno. Toda Wilson je duševni oče lige in svojega otroka ljubi brez obzira na to, kako in koliko so ga diplomatični doktorji operirali in kaj so napravili iz njega. Wilson ga brani in zagovarja, priporoča ga na vse strani in prerokuje mu najsijajnejšo bodočnost. Tudi v Surenes je storil tako. Izrazil je svoje prepričanje, da ne bo nikdar več take vojne, kakršna je bila zadnja in niti trenotek ne dvomi, da je liga narodov popolnoma sposoben instrument, da prepreči tako katastrofo v bodočnosti. Izrekel je svoje srčne želje, pri tem pa storil napako, da je z njimi zamenjal — fakta.

Wilson je velik pacifist. Tega prav nič ne izpremeni dejstvo, da je Amerika največ pod njegovim vplivom napovedala vojno Nemčiji in

Avstro-Ogrski. Zanj je bila ta vojna neizogibno sredstvo, da se pride do svetovnega in trajnega miru. Verjel je, da more ta vojna postati zadnja v vsej zgodovini, če bodo premagani tisti, ki so jo po njegovem najglobokejšem prepričanju provocirali. Bili so res premagani; a ker bi se podobni zgagarji mogli poroditi tudi v poznejših časih in v raznih deželah, je iskal aparat, ki bi jim vzel moč vnemanja svetovnih požarov. Po svojem mnenju ga je našel v ligi narodov. "V bodočnosti vidim dobo" — je dejal na pokopališču — "ko bo vsakdo, kdor bi postavil svoje namene zoper zedinjene službe človeštva pod ligo narodov prav tako po pravici osramočen, kakor če bi sedaj obžaloval zvezo držav."

Tako govori idealist, ki verjame, da vodijo človeštvo in določajo zgodovino etična načela in da jim ostale razmere slede. Bilo bi pač lepo, če bi bilo zares tako. Žal da ne teko vode iz morja v hribe, temveč narobe. Kajzerja so zares dovolj osramotili po vsem svetu in če bi to imelo kaj vpliva na zgodovinske dogodke, ne bi bila mogla zadnja vojna trajati toliko mesecev, kolikor se je vlekla let. Ali dokler je vse kazalo na to, da zmaga Nemčija s pomočjo svojih zaveznic, je Viljem Hohenzollern prezirljivo žvižgal, če so ga imenovali razbojnika in krvnika. V tem oziru se mora Nemcem priznati, da so imeli bistro oko; če bi bili Hohenzollerni mogli svetu vsiliti svojo avtokratično vladno, bi mu bili vsilili tudi svojo moralo, in etika idealističnih filozofov bi si bila lahko s pepelom posula glavo.

V svetovni vojni ni zmagala plemenitejša doktrina zaradi svoje plemenitosti, ampak številnejši in boljši kanoni, tenki, letala, večje zaloge municije, pa denar, kruh, meso in podobne vseskozi prozaične reči. In zavezniki skušajo zdaj svet obdariti s svojo etiko ne vsled tega, ker je boljša od nemške, ampak ker so močnejši od Nemcev. Če se jim to posreči, bo njih etika veljala in se razvije v "pravo". Ali vprašanje je, če se posreči.

Za trenutek je to mogoče. Zakaj zavezniki so zmagoviti. Le da zgodovina ne potrjuje zanesljivosti takih zmag. Leta 1871. je Nemčija triumfiralna. Leta 1919 leži vsa okrvavljena na tleh. In od prvih časov človeške družbe so nešteta plemena, narodi, dežele, dinastije izkušale enako bridko resnico. Leta 1870. je Avstrija Prusiji iz dna duše želela, da bi bila tepena po vseh predpisih; saj je šel Napoleon III. v boj z geslom "Revanche pour Sadova" — "Maščevanje za Kraljev Gradec". Leta 1914. je bila njena zaveznica.

Ali takrat ni bilo lige narodov!

Res da je ni bilo. Ampak ideja mednarodnega posredovanja in odločevanja v slučaju vojne nevarnosti, ki je temeljna misel lige narodov, je oživila davno pred svetovno vojno. Zveze vseh narodov ni bilo, ali bile so velike, močne aliance, in kar je v Parizu ostalo od lige narodov, je komaj kaj drugega kakor povečana alianca. Kakor se je proti centralnoevropski zvezi

ustanovila ententa se proti eni ligi narodov lahko ustanovi druga liga; in kakor so se v preteklosti menjale aliance — vidi n. pr. Italijo — se tudi v bodočnosti lahko menjajo zlasti v kritičnih in odločilnih dobah.

Etika je lepa reč, ampak merodajnejši od nje so interesi. Liga narodov bi lahko postala tisti instrument, ki ga želi Wilson, ampak le tedaj, če bi mogla spraviti vse velike interese na svetu v tako harmonijo, da ne bi nastajala nasprotja, iz katerih se izležejo konflikte vsake vrste in tudi vojna.

To bi bilo delo, vredno velikih ljudi; žal da so gospodje v Parizu vse kaj drugega kakor duševni Herkuli. Niti v narodnih in državnih zadevah nimajo toliko talenta, da bi jih rešili na temelju faktične pravičnosti in s tem vzeli nacionalnim tožbam in konfliktom tla izpod nog. Nasprotno so spori tega značaja že danes na vseh krajih sveta na dnevnem redu in mirovne pogodbe sejejo toliko bridkega razočaranja, da ne more iz tega semena nikdar zrasti zadovoljnost. Tudi če bi liga narodov obsegala vse narode na zemlji, kar pa je doslej le pobožna želja, bi bila že ob svojem rojstvu težko bolna. S svojimi nešteti nacionalnimi boji bi bila le povečana Avstrija in njena usoda bi se morala izpolniti enako tragično.

Toda povodi za vojno ne tečejo le iz nacionalnih virov. Primadona v svetovnih zadevah je ekonomija, na katero so pa managerji ligine opere tako temeljito pozabili, da ostaneta zbor in okrester brez moči. To se pravi: Popolnoma pozabili niso na gospodarska vprašanja, ampak prezrli so, da je baš njih harmonija pogoj vseh pogojev, če naj se svetu prihranijo grozote novih vojn. Clemenceau je mislil na sarski premog, Orlando na idrijsko živo srebro, Balfour na kolonialna bogastva. Ampak vsi so mislili egoistično in prezrli, da izziva egoizem ene strani egoizem druge in da je ob dveh nasprotnih egoizmih konflikt neizogiben.

Še bolj radikalno so pozabili na svetovno trgovino in njene interese, ki so povsem izpod kontrole lige narodov. Brez izmenjavanja predmetov si ni mogoče misliti moderne družbe. Priroda je dala eni deželi železa, drugi premoga, eni bakra, drugi banan, eni peska, drugi vode. Tukaj so pogoji za jeklarsko industrijo, tam za ovčjerejo; v enem kraju je merkurja dovolj za ves svet, a nobenega živeža; v drugi deželi bi lahko gnojili s češpljami in moko, pa nimajo ne ene kovine. V kapitalistični družbi more biti izmenjavanje sirovin in fabrikatov le trgovsko; vprašanja, kdo dobi ta ali oni trg, pa ne rešuje liga narodov in ga s svojimi sredstvi sploh ne more rešiti.

Katera industrijalna dežela pa naj se odreče konkurenci za zunanje trge? Katera se more odreči?

V bistvu razvitega kapitalizma je produkcija za tuje trge. Noben nacionalni kapitalizem se ne more omejiti na domači trg. Vrednost, bo-

lje rečeno cena produktov in plača za njih izdelovanje se tako razlikujeta, da ne more producirajoče delavstvo, ki predstavlja obenem maso konsumentov, nikakor s svojim zaslužkom pokupiti, kar je produciralo. Blago pa prinaša profit le tedaj, če se proda. Kadar postane to doma nemogoče, je treba poskušati na tujem svetu. Nobena liga pa ne more v kapitalističnih razmerah preprečiti, da se bosta Anglija in Nemčija ali Francija in Italija borili za en trg, katerega pa ne moreta obe imeti s profitom. In če nastane nekoliko takih konfliktov — nastane jih faktično lahko toliko, da pocepijo interesi vso ligo narodov v različne in nasprotujoče se skupine — tedaj nima liga narodov nobene moči, da bi preprečila svoj razpad. Namesto enotne lige se tedaj verjetno ustanove različne aliance in bodočnost nam prinese, kar poznamo dovolj natančno iz preteklosti.

Liga, kakršna je, torej ni tisti instrument, ki si ga Wilson želi. Njegov ideal nima krvi v žilah in je bledoličen. Tak je pa zato, ker so idealisti utopisti. Konstruirajo si svet v svojih mislih, kakor se jim zdi najbolje, pa pozivajo narode, naj ga sprejmejo in zahtevajo od razmer, da naj se jim podvržejo. To je pa nemogoče. Ideal je le tedaj živ, kadar prihaja kot sad razmer.

Demokracija in socializem.

Vpričo dogodkov, ki so se izzia vojnih in povojnih revolucij odigrali v Evropi, zlasti na Ruskem, Ogrskem in v Nemčiji, je prišla demokracija v gotovih radikalnih krogih zelo ob kredit in na njeno mesto se postavlja "diktatura proletariata", o kateri pa imajo njeni advokati tudi zelo zmedene pojme. Kakor skoraj vse socialistične teze je tudi ta v nevarnosti, da utone njen pravi pomen v morju strasti, ki se je razlilo po vsem ustrašenem in razdraženem svetu. Zrevolucioniran je v resnici ves svet, ne le dežele, v katerih vladajo sovjeti. Kjer ni bilo revolucije z orožjem, so duhovi v revolti, in v taki situaciji si osvoji strast vselej veliko vlogo. Toda za delavstvo je prav v taki dobi važno, da odbije vsak naval, ki grozi, da skali njegovo trezno in mirno sodbo. Vojna in njene posledice vplivajo tudi na kapitalistični razred; tudi v onem taboru se tehta in računa, kako bi bilo mogoče iz položaja izvleči čim več profita, ampak v kapitalističnih krogih ne vodi in ne odločuje strast, kajti njih teoretičarji in praktičarji vedo, da je močnejši, kdor je hladnokrvnejši. Tega bi se moralo zavedati tudi delavstvo, kajti njegova zgodovinska naloga ni, da se v "pogumnem, slavnem boju" žrtvuje, temveč da doseže cilje. Na vprašanje, kako je to mogoče, pa ne odgovarja strast temveč le temeljito znanje in ostro mišljenje.

Demokracija ni izgubila svoje veljave za socializem in je ne more izgubiti, ker je zadnji

le na trdni podlagi prve mogoč. Nezaupanje v demokracijo je le tedaj razumljivo, če se smatra za demokracično sedanje stanje v deželah, o katerih se navadno pravi, da so demokracično organizirane. Ali za faktično demokracijo je treba več, kakor nekoliko zakonov, ki imajo demokracično barvo; treba je pogojev, ki omogočijo demokracijo. Teh manjka v kapitalistični družbi, a nadomestiti jih ne more najliberalnejši volilni sistem.

Demokracija je vlada ljudstva. Radikalci nam pravijo: V mnogih deželah obstaja demokracija, ali delavstvo je vendar izkoriščano, plutokrati vladajo, socialne razmere niso boljše kakor v avtokratičnih državah. Torej ni demokracija nikakršno zdravilo za družabne bolezni in le potrata časa je, če se kdo ukvarja zanj.

Sklep je napačen, ker mislijo oni, ki ga izvajajo, da je demokracija to, kar ni. Soditi se ne sme po imenu ampak po vsebini. Doslej je le v nekaterih deželah več demokracije, v drugih manj, popolne demokracije pa ni nikjer in je ne bo, dokler ne izgine kapitalistični sistem.

Demokracija je vlada ljudstva, a na vsej zemlji ni ne ene dežele, o kateri bi se moglo brez pridržka reči, da vlada tam res ljudstvo. V nekaterih državah ima precej teoretične pravice, da bi vladalo, ali veliki deli ljudstva ne izvršujejo te pravice, vsled česar vladajo tisti, ki se bolj zanimajo, ki so odločnejši in ki znajo bolje izrabiti svojo moč.

To so predvsem posledice kapitalističnega sistema, dasi se mora priznati, da igrajo tudi drugi momenti vlogo, čeprav bolj podrejeno. Res je na primer, da se nekateri ljudje kratkoma ne brigajo za javne zadeve in ostanejo indiferentni, tudi če jim ne prinese udeležba v politiki nobene škode. Prav tako je res, da je v širokih krogih silno pomanjkanje političnega in gospodarskega znanja, vsled česar ne morejo prav porabiti svoje moči in svojih pravic.

Glavna zapreka demokracije pa je kapitalistično gospodarstvo in odvisnost izkoriščanih množic, ki jo povzroča kapitalistični sistem. Da postane demokracija resnična, mora vladati vse ljudstvo. Zato je potrebno, da ima vse ljudstvo enake pravice, s čimer je v zvezi, da je neodvisno.

Zagovorniki sedanjega sistema trdijo, da ima ljudstvo enake pravice, kjer sme vsak državljan voliti in so volitve svobodne. To bi bilo precej resnično, če bi le bile volitve res svobodne. Ampak baš v tem grmu tiči zajec. Svoboda je tudi v politiki nemogoča, kjer je večina gospodarsko odvisna od manjšine.

V zakon se lahko zapiše, da ima vsakdo pravico voliti po svojem prepričanju. Zakonodajec je morda pošteno mislil, ko je to določil; prezrl je le, da izgubi delavec to pravico, če se zljubi delodajalcu, da položi svojo težko roko nanjo.

Kapitalist ima svoje politične interese in si jih hoče zavarovati. Kapitalisti so pa v manjši-

ni; če bi večina prav razumela svoje interese in porabila svojo teoretično pravico, bi kapitalisti morali izgubiti igro. Ni jim zameriti, da jim to ne bi bilo všeč. Da se ubranijo nevarnosti poraza, morajo, gledati, da izpremene svojo manjšino v večino. Edini način, da dosežejo to, je pomnožitev svojih vrst iz faktične večine. Pridobiti morajo zadostno število delavskih volilcev, da glasujejo za njihove interese.

Ta poizkus ne bi obetal mnogo upanja v uspeh, če ne bi bila gospodarska moč na strani kapitalistov. Ker pa je, jo lahko polagajo na lehtnico, da potegne na njihovo stran.

Najgrobejša oblika, v kateri se to more vršiti, je pač ta, da se delavcem ukaže, kako naj glasujejo in se jim zažuga, da izgube delo, če ne ubogajo. Vrednost take grožnje je razumljiva, ker je delo edini vir delavčevih dohodkov; od dela je odvisna vsa njegova eksistenca.

Kapitalisti pač ne postopajo vedno tako ekstremno. Če je delavstvo zelo zasluženo in zelo indiferentno, je ta način najenostavnejši. Če je delavstvo rebelično in se ne more njegova trma zlomiti drugače, je to skrajnje sredstvo. Sicer je pa dosti drugih potov, bolj priporočljivih, ker ne kažejo tako očitno pravega namena in ne izzivajo toliko odpora. Finančna moč daje kapitalistom priliko, da ustvarjajo mogočne politične mašine, da plačajo veliko agitacijo, da vplivajo s časopisjem na javno mnenje in ostanejo pri vsem tem tako skriti, da mase niti ne spoznajo kdo ima pravzaprav vajeti v rokah in ne zaslutijo, kakšni gospodarski interesi tiče za lepimi političnimi frazami in za bombastičnimi himnami o "dobrih možeh".

Ljudstvo voli; to je demokratično. Ali ljudstvo ne voli tako, da bi res vladalo, temveč izroča vlado elementom, ki zastopajo njemu nasprotno interese in zasledujejo njemu nasprotno cilje. To ni demokratično.

Da more ljudstvo voliti po svojem prepričanju, je treba, da ga ima. V tem ga kapitalizem močno ovira. Prepričanje ni sad samega čuta; njega glavna vira sta znanje in spoznavanje. Institucije, ki so predvsem poklicane, da dele znanje, šole in razna učilišča, so večinoma pod kapitalistično kontrolo. Dosledno se prodaja v njih taka veda, o kateri se more misliti, da ne bo škodovala kapitalističnim interesom.

Česar šole ne podajo, bi si delavstvo deloma lahko nadomestilo z organizacijo — s kulturno, s politično in strokovno organizacijo, z organizacijo socialne in delavske literature, z organizacijo svojega časopisja. Kapitalizem ne more tega popolnoma zabraniti, lahko pa postavlja velike ovire. Z dolgimi urami dela jemlje delavcem čas, fizično moč in duševno svežost za izobrazbo. Z nezadostnimi plačami jih odvrča od investicij za kulturne potrebe. S svojimi bogatimi fondi konkurira kapitalistično časopisje kaj uspešno z delavskim. Dokler ima politično moč, lahko devlje nagobčnike delavskim agitatorjem, učiteljem, pisateljem in urednikom s

pomočjo primernih zakonov, ki napravijo svobodo besede in tiska iluzorično.

Vse to je v nasprotju z demokracijo in ne dokazuje, da ni demokracija nič prida, temveč da je ni, kjer obstaja kapitalizem. In ne bo je, popolne in nepopačene, dokler ne bo socializma.

Iz tega bi se dalo sklepati — in nekateri radikalci res sklepajo — da se nima socializem zanašati na demokracijo, češ če je nemogoča demokracija brez socializma, tedaj je ta nemogoča demokracija nesposobna, da bi nas privedla do socializma, ki naj jo šele ustanovi. Logično mora socializem imeti kakšno drugo sredstvo za svoje uresničenje. To sredstvo so našli v "diktaturi proletariata". O tej diktaturi je govoril že Marx in radikalci se sklicujejo nanj.

In vendar nimajo prav. Njihova diktatura proletariata je nekaj bistveno različnega od Marxovih pojmov. Oni mislijo na diktaturo manjšine, Marx je mislil na to, da pridobi proletariatsko večino in prevzame politično moč. Kapitalistični interesi mu bodo seveda nasprotni in bodo stali v opoziciji. Ves družabni sistem se ne izpremeni v eni noči. Danes naj zmaga socialisti, pa bo družba jutri vendar še razredna. Izpremenilo se bo le to, da stopi proletarska večina na tisto mesto, kjer stoji danes kapitalistična manjšina. Tudi tisti hip ne bo vladalo vse ljudstvo, ampak delavski razred, najbrže ne s soglašanjem kapitalističnega razreda. Ali po načelu, da odločuje večina, bo proletariatska izdajal svoje zakone, to se pravi, da jih bo diktiral.

Ta metoda je popolnoma demokratična in ima končno dejansko demokracijo za cilj. Proletarska večina je njena diktatura — da se poslužimo te sicer dvomljive besede — ima naloge, da odstrani razredne razlike in s tem razrede sploh. Zato mora postaviti družbo gospodarsko na drugačen temelj. Onemogočiti mora gospodarsko izkoriščanje, s čimer odpravi tudi politično odvisnost. Kadar izvrši to do kraja, da stopi namesto stare razredne nova gospodarsko enotna družba, odpade proletariatski in s tem tudi proletarski diktatura. Gospodarske večine in manjšine ni več, in vlada preide avtomatično iz rok enega razreda v roke skupnosti. To je začetek faktične demokracije.

Drugače mislijo radikalci. Demokracija je v njihovih očeh le humbug, slepilo za nezavedne mase, beseda, za katero ni nobene reči. Zato odklanjajo tudi demokratično metodo in jo nadomeščajo z drugo, ki jo imenujejo revolucionarno.

Za njihovo taktiko zadostuje manjšina, ki ima dovolj odločnosti in poguma, da prevzame politično moč. S tem spajajo pač tudi "akcijo mase", kar zanaša v vso stvar le še večjo zmedo. Kajti le dvoje je mogoče: Ali vodi "pogumna" manjšina vso akcijo in masa — če se da sploh spraviti na noge — je le njen privesek, le čreda, ki drvi za "pogumnimi" ovni, ali pa je masa gonilni faktor in manjšina vrši njeno voljo. Prvi

slučaj je sploh zelo dvomljiv in izvzemši kakšen poseben kraj gotovo izključen, kajti dokler je masa konservativna, sledi rajša starim voditeljem, kakor novim, če pa postane rebelična, ima preveč glav, da bi se dala hipoma spraviti v organizacijo brez katere tudi v revoluciji ni uspeha, pa naj se že misli na revolucijo z barikadami ali pa z glasovnicami. V drugem slučaju, ki je verjetnejši, je treba vzeti v poštev, da je nezavedna in neorganizirana masa nesocialistična in če ji bo zavedna manjšina sledila, ne bo to moglo biti na poti socializma.

Brez obzira na akcijo mase je mogoče, da pride kakšna radikalna manjšina na krmilo. Družabni zapletljaj v mirnih in vojnih časih so lahko ta raznovrstni, da ni mogoče določiti ali prerokovati prav tiste situacije, v kateri bi se taka manjšina mogla polastiti vladnih sredstev. Ali potem je vprašanje, kako naj ostane na površju. Če je dobila dovolj eksekutivne sile v svoje roke, se morda s silo obdrži na površju. Le da to ni več diktatura proletariata, temveč socialen terorizem. Tak režim ima lahko začasen uspeh; garancije za svojo stalnost nima.

Vsa ta ideja nikakor ni marksistična. Če se njeni propagatorji že sklicujejo na komunistični manifest, ki je svojih sedemdeset let star in o katerem je sam Engels že davno dejal, da se je marsikaj v njem preživelo, bi se lahko spomnili tudi na njegove besede, da so bile vse dosedanje revolucije gibanja manjšin, da pa bo proletarska revolucija gibanje pretežne večine v interesu te večine. To ni le v komunističnem manifestu izrečeno, ampak je sestaven del vse Marsove in Engelsove filozofije in Marx potrjuje to v svojem znanem pismu dr. Kugelmannu, v katerem pravi, da mora biti socialna revolucija "prava ljudska revolucija", dočim povdarja Engels, da je demokratična republika tista specifična oblika, v kateri more socializem in proletariat priti do vlade."

Pogoj "prave ljudske revolucije" ni pogum kakšne radikalne manjšine, ampak združitev vseh izkoriščanih slojev za skupen cilj.

Vprašanje taktike pa je, kako pred vsem ustvariti ta pogoj, brez katerega se cilj ne doseže.

Kapitalistični sistem je največja ovira. Ali ta sistem ne pade, dokler nimajo izkoriščani sloji vse moči v rokah, da ga morejo odpraviti. To pa vendar ni vzrok, da bi se zavednejše skupine delavstva dale naganjati na desperatne pokuse.

Kapitalistični sistem je velika, toda ne absolutna ovira. Samega ga ni mogoče predčasno odpraviti, ali njegova moč se lahko stopnjoma zmanjšuje. Svojo politično moč dobiva odtod, da zajema glasove za svoje gospodstvo iz proletarskega morja, da si ustvarja svojo večino na račun faktične večine. To mu je treba čimbolj zabraniti. Obujanje razredne zavesti, razširjenje socialnega znanja, povzdiga delavske gospodarske višine in zmanjšanje proletarske odvisnosti so sredstva za ta namen.

V tem je vrednost socialnih reform, za katere nimajo radikalci nobene dobre besede.

Če žuga kapitalist, da pomeče iz tovarne delavce, ki ne bi glasovali po njegovi volji, mora biti prepričan, da dobi lahko druge namesto njih. Dokler je v deželi velika industrijska rezervna armada sestavljena iz brezposelnih delavcev, mu gotovo ne bo delalo prevelikih težav dobiti skebe, zlasti še če je delavstvo neorganizirano ali premalo organizirano za uspešen odpor. Reforma, ki zniža delovni čas, prisili kapitaliste, da znižajo rezervno armado in jo, če je reforma dovolj temeljita, popolnoma odpravijo. Če pa izginejo skebi, izgube kapitalistična žuganja svojo grozo, ker je težko metati delavce iz tovarne, če ni nadomestila zanje. Organizacija, ki se ne omejuje le na posamezno tovarno, na okraj ali na stroko, povečuje odporno moč delavstva in zmanjšuje njegovo odvisnost od kapitalista. Zboljšane delavske razmere omogočijo tudi višjo izobrazbo in sicer tako, ki je delavstvu v njegovem razrednem interesu najbolj potrebna. Če dela delavce krajše ure, ima več časa in več svežosti za čitanje. Če ima boljšo plačo, lahko žrtvuje kaj za knjige in časopise. Če je zavarovan za stara leta, mu ni treba po pasje plaziti pred gospodarjem v strahu, da izgubi delo, preden pride čas za grob.

Taktika ultraradikalcev je osnovana na veri v čudeže; zmaga manjšine je le špekulacija, ne pa varen račun; akcija mase je loterija z najmanjšo nado na dobiček; vladanje s terorističnimi sredstvi se lahko zasuče proti vladajočim. Ves superradikalizem je hazardna igra. Zanesljiva more biti le demokratična metoda, ki se sicer nestrpnim elementom lahko zdi počasna, ki pa vodi od postaje do postaje varno do cilja, do socializma, to se pravi do popolne gospodarske in politične demokracije.

Illinoiška poslanska zbornica je se 102 glasoma proti enemu sklenila, da se skliče dne 6. januarja 1920 opoldne v Springfield konvencija za revizijo državne konstitucije. Predloga se vrne senatu, ki jo je sprejel že 10. aprila, za razpravo o dodatkih poslanske zbornice. Ta sklep je bil že zelo potreben, kajti niti najidealnejši zakon ne more služiti vsem časom, illinoiška državna konstitucija pa sploh ne spada med najidealnejše in razumljivo je, da je v sto letih precej posivela. Medtem ko je pozdraviti sklep o reviziji, bo pa treba počakati, kako se izpremeni osnovni zakon; pri izpremembah je mogoče zboljšanje, pa tudi poslabšanje.

Tistim, ki žele naročiti

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

naznanjamo, da smo ga z nekaterih naselbin, kjer niso mogli vsega razprodati, prejeli nekaj iztisov nazaj; kdor ga hoče imeti, naj pošlje naročilo "Proletaren" in priloži svoto v gotovini, znakah ali poštni nakaznici.

Socialistična stranka in "levo krilo".

V zadnji številki "Proletarca" smo poročali o mahinaciji "levega krila" v Cook County, Chicago. Takoj za tem so se odigrali drugi dogodki in tajništvo J. S. Z. je že informiralo čitatelje "Proletarca" o suspenziji michiganske državne organizacije in sedmih narodnostnih federacij na gl. stanu Socialist Party. Med temi je tudi Jugoslavenski mednarodni socialistički savez, naši "deviški" in pacifiški sodrug.

Eksekutiva skupne stranke, ki se je sešla 24. maja na poziv gl. tajnika Germerja, navaja v obtožbi proti elementom "levega krila", da se poslužujejo za strmogavljenje strankine uprave taktike, ki je popolnoma v nesoglasju s poslovanjem in proceduro v socialistični organizaciji. Z namenom, da dosežejo svoj cilj, pravi obtožba, se poslužujejo koruptnih metod in kršijo ustavo in pravila. Skratka: "levo krilo" se poslužuje napram lastni organizaciji istih diktatoričnih in nesocialističnih sredstev, kakršna misli uporabljati pri izvrševanju družabne diktature. Stranka, odnosno njena eksekutiva ne trdi, da nimajo člani levega krila pravice do svojih ali različnih nazorov o taktiki, toda obsojati mora način, ki se ga poslužuje "levo krilo" za strmogavljenje strankine uprave — in pred vsem za strmogavljenje strankinih načel in izjav na ta način, da se organizira v "blok" in izključuje ostalo članstvo, ki je drugega mnenja od besede.

Ker je to na temelju strankine ustave in pravil, ki predpisujejo za vse tozadevne izpremembe demokratske parlamentarne metode nemogoče, je "levo krilo" te metode enostavno prezrlo in se poslužilo diktature. Eksekutiva Socialist Party smatra vsled tega, da za take člane ni prostora v socialistični stranki.

* * *

Zaključki eksekutive socialistične stranke, ki se nanašajo na suspenzijo michiganske državne organizacije in sedmih federacij do izredne konvencije, temelje na obtožbah, ki jih je predložil proti "levemu krilu" gl. tajnik Germer. Obtoževalni material je v glavnem duplikacija tega, kar je podvzelo "levo krilo" na konvenciji v Cook County, Chicago, in na podlagi nekega protesta naslovljenega strankini eksekutivi, ker ni hotela podvzeti nobene akcije proti newyorški okrajni organizaciji, ki je iz podobnih vzrokov, kakor v Chicagi, izključila "levo krilo". Ta protest so podpisale ruska, letska, litvinska, estonska, ogrska, poljska in Jugoslavenska mednarodna federacija.

Da razumemo Germerjevo obtožbo, je potrebno, da vidimo, kaj je poleg drugih dokumentov, ki pridejo v obtožbi v poštev, sprejela konvencija "levega krila" dne 17. in 18. maja v Chicagi.

Ta konvencija, o kateri trdi eksekutiva Cook County organizacije, da se je vršila izven načel in ustave socialistične stranke, in da se je konstituirala na korupten način, to je, da je bilo mnogo delegatov, ki po pravilih niso imeli pravice do delegacije, je sprejela med drugim sledeče:

1. da se vrši dne 25. maja seja centralnega odbora za Cook County, na kateri se izvoli nova eksekutiva "levega krila";
2. da se na tej seji sprejmejo pravila, ki bodo v soglasju z duhom rečene konvencije (levega krila);
3. da konvencija indorsira I. W. W.
4. sprejeta je bila resolucija, v kateri se obsoja eksekutiva amer. socialistične stranke, ker pozivlje konvencijo za amnestijo političnih obsojencev in jetnikov, trdeč, da se s tem omalovažuje karakter razrednega boja;
5. da stranka pretrga takoj vsako zvezo z mednarodnim birojem in se priključi Leninovi Internacionali.

Večina članov eksekutive Cook County organizacije, ki je zapustila zborovanje "levega krila" kakor hitro je doznala, da se konvencija ne vrši v mejah socialističnih načel in taktike, je vložila proti inspiratorjem te konvencije pri odboru državne organizacije v Ill. obtožbo. V obtožbi navaja eksekutiva Cook County organizacije, da so zborovalci kršili točke 7, 8 in 10 Cook County pravil in člen 7 ustave državne socialistične organizacije Illinois.

Medtem pa se je sešla eksekutiva skupne stranke, da prečisti kaos, ki ga je ustvarilo "levo krilo". Navzoči so bili Goebel, New Jersey; Oneal, New York; Work, Wisconsin; Krafft, N. J.; Wagenknecht, Ohio; Schiplacoff, New York; Katterfield, Wash.; Hogan, Arkansas; Holt, Oklahoma; Stedman, Illinois; Hanin, Kansas.

Pri razpravi, ki se je nanašala na obtožbo, so bili navzoči tudi tajniki federacij. Glavni tožitelj je bil Germer. Obtožene federacije je zastopal Stilson, tajnik litvinske federacije.

Tajnik Germer navaja mahinacije "levega krila" in predlaga dokumente raznih federacij, ki vodijo tozadevno propagando v nasprotju z načeli in pravili socialistične stranke.

Stedman izprašuje Stilsona o razlaganju stališča, kakršno bi morala stranka po mnenju "levega krila" sprejeti. — Stilson pravi, da stranka, kakor je sedaj konstituirana, ni nič drugega kakor mreža za politične urade; stranka mora sprejeti v svojo načelno izjavo revolucionaren značaj — načelo industrijalne akcije. To je glavno; politika je lahko mimogrede.

Stedman vztraja na tem, da je socialistična stranka politična organizacija, in da se ima vsled tega brigati za politično akcijo. Mnogo ljudi je v socialistični stranki, ki vsled svojega poklica ne morejo spadati konsekventno k nobeni industrijalni uniji. Socialistične stranke dolžnost je, da vodi poleg svoje politične akcije v okrajih, državah in deželi sploh, propagando za socialistično izobrazbo — in s tem gre tudi industrijalna izobrazba obenem — v obstoječih delavskih unijah. Vse je treba pridobiti za politično in gospodarsko akcijo. Toda za gospodarsko akcijo skrbe gospodarske organizacije, kjer so organizirani izključno delavci — ne pa socialistična stranka. Socialistična stranka ne more diktirati gospodarskim organizacijam, kakšna taktika je zanje najboljša. Sodelovanje socialistične stranke

pri vseh poštenih akcijah delavstva v Ameriki, ne glede, h kateri uniji spadajo, je imperativno, kajti vse je treba pridobiti za politično akcijo, in to je edina metoda, ki se je more ameriška socialistična stranka posluževati. Stilsonova izjava zasega v sindikalizem. V Chicagi se je pred kratkim organizirala Labor Party. Nje delokrog ni namenjen samo državi Illinois, ampak se bo v kratkem razširil čez vse države. To je politična akcija. Ako socialistična stranka zanemari politično akcijo, radi katere sploh eksistira, potem zanjo ne bo dolgo mesta v Ameriki. Stranka, ki se ne peča z dnevno politiko, ampak samo filozofira o končnih soc. ciljih, se v Ameriki ne more obdržati na površju. Zato stranka vsled teh razmer, ki obstajajo z ozirom na gospodarske organizacije in do viška organizirane industrije, ne bo mogla menjati svojega stališča. Ni mogoče. Zato elementi, ki hočejo prisiliti stranko, da naj postane nekakšna sekta kakor na primer S. L. P., ne morejo ostati v stranki. Naša dolžnost je, da navajamo naše članstvo, naj se čimprej naturalizira, da bo zmožno vršiti svoje politične naloge. "Levo krilo" nekako prezirljivo zametuje te reči. Oni hočejo doseči to potom direktne akcije. Toda to niso socialistične metode. Socialistična stranka ni preveč politična, le še bolj bo treba politično aktivnost razviti, ne pa narobe. Je zato, da se obtožene federacije suspendirajo.

Goebel iz New Jersey se čudi, kako so mogle nekatere federacije tako hitro doseči tako visoko število članov. Seveda, to se je moralo, če se je hotelo, da bo kriza v stranki uspešna. Upravi stranke se očita nedelavnost, ampak ravno tisti elementi, ki to trobijo, so najmanj delali in bili tudi najmanj vsled vojnih odredb prizadeti. Izvzemši par slučajev, so bili ti elementi od strani oblasti nedotaknjeni. Revolucionirali so na skrivnem, svojo kožo so pa čuvali. Sedaj, ko so glavne kazni razdeljene, pa prihajajo zahrbtno, tajno, češ, da so oni bolj sposobni za vodstvo. Niti prilike nam ne dajo, da bi se o rečeh skupno pogovorili; oni hočejo kar pometati. Čudna demokracija! Tako delajo ljudje, ki ne verjamejo v parlament. Proti osvoboditvi Debsa so. Proti strankinim pravilom in načelom so; ampak ne tako, kakor da je to predmet, o katerem lahko razpravlja vsak član, temveč tako, kakor da so oni nezmožni in da zanje ne velja nobena diskuzija, nobeni protargumenti. Diktatura — to je njih načelo in pravilo. Ampak tako ne pojde, ne more iti. Je za suspendiranje.

Oneal, od članstva izvoljeni delegat za Brnsko konferenco, analizira ameriško zgodovino socialističnega gibanja in druge zgodovinske momente, podobne sedanjim, da prikaže paralelo izmed nekdanjih utopičnih revolucionarnih elementov, ki so prevračali kozolce, kakor jih sedaj nekateri v "levem krilu". Ob vsakem takem psihološkem momentu nam pripoveduje zgodovina, so se najradikalnejši elementi prikazali na površju delavskega gibanja hipno in ravno tako hipno so se znašli pri zadnjem kozoleu, ki so ga prevrnili, v naročju kapitalističnega razreda. John Reed na primer in Max Eastman — kdo sta? Pri zadnjih predsedniških volitvah sta

oba glasovala za Wilsona. Danes jih imajo ameriški boljševiki "levega krila", ki hočejo prekositi v boljševizmu svoje brate v Rusiji, na čelu. Kaj je v tem revolucionarnega? Taki revolucionarci prihajajo in odhajajo kakor gobe. Naši "levi" zamenjajo ameriške razmere z ruskimi, pa mislijo, da kar je bilo mogoče v Rusiji, je mogoče tudi v Ameriki. Čisto pozabljajo, da je kapitalizem tukaj zelo jak, in da bi bil vsak poizkus strmoglavljenja poizkus z glavo skozi zid. Mi smo naredili vse, kar je bilo po naših močeh mogoče, da moralno podpremo drugo rusko revolucijo. Več se ne da. Ponoviti to, kar so izvedli v Rusiji, je po razmerah v Ameriki nemogoče. Ali ni Lenin sam svaril komuniste na Ogrskem, da naj ne delajo napak? Te napake je treba razumevati vseskozi. Lenin kliče "tretjo" internacionalo, in "levo krilo" hoče, da se odzove Leninu, kakor da se ima ameriška socialistična stranka podvreči temu, kar proglašja Lenin. Kako je to prišlo? Well, v Moskvi se nahaja Boris Reinstein, član S. L. P., ki daje Leninu informacije o socialističnem gibanju v Ameriki. Dal je take informacije, ki gredo v prilog S. L. P. Recimo, da sprejme ameriška socialistična stranka program "komunistične lige" do pike, ali mislite, da bi bilo potem "levo krilo" zadovoljno? Kaj še! Kakor hitro bi se to zgodilo, bi hoteli biti oni "levi nad levimi", revolucionarji nad revolucionarji, in na naloge, ki jih ima ameriški proletarijat na potu h končnem cilju, bi se čisto nič ne ozirali. Danes boljševiki, bi bili jutri superboljševiki. "Levo krilo" sploh ni levo, ampak spakedrano je in dela drugim krilom v socialistični stranki, ki res delajo, samo napoto, da ne morejo delati. — Je za suspendiranje.

Podobno je govoril Shiplacoff, ki je predložil eksekutivi resolucijo, na podlagi katere se prizadete federacije suspendirajo. Po njegovem mnenju se skrivajo za "levo krilo" anarhistične in sindikalistične tendence. To je imel priliko opazovati in spoznavati, ko je bil sam v tem "krilu".

Stilson, ki je zastopal prizadete federacije, je dejal, da se čudi, ker se člani eksekutive delajo tako nevedne o postanku "levega krila". Eksekutiva sama je zakrivila, ker se za stvar ni zanimala prej. Saj ji je bilo že leta 1917. znano, da se organizira Liga socialistične propagande v Mass. Že meseca januarja, ko je imela eksekutiva sejo, ji je bilo znano, da se snuje in organizira levo krilo v socialistični stranki. Zakaj ni rekla eksekutiva ničesar takrat? Iz akcije eksekutive izgleda, kakor da ji je več za kršenje pravil, kakor pa za načela, ki so v zvezi z duhom časa. Želi, da se zaslišavanje vrši na podlagi stenografičnega zapisnika. Federacije, ki so podpisale dotični protest, tiče se eksekutive, so vse "levega krila" in člani eksekutive dotičnih federacij se z dotičnim protestom strinjajo, izvzemši članov eksekutive Jugosl. medjunarodnog saveza, kjer vlada med člani eksekutive glede "levega krila" konfuzija. (Ta konfuzija je tamkaj vedno vladala. Op. poroč.)

Stedman ne vidi vzroka, zakaj bi se eksekutiva socialistične stranke vmešavala v zadeve, ki se vrše izven strankinih načel in njenega delokroga. Stran-

ka more nastopiti šele tedaj, ko se kršijo njena pravila in njena načela. Vse misli so v stranki svobodne; ne tako akcije, če niso socialistične akcije.

Zagovarjala sta "levo krilo" Wagenknecht in Katterfield. Oba sta vztrajala na tem, da naj o zadevi suspenzije razpravlja konvencija, ki se ima itak vršiti v kratkem. Work je mnenja, da če bi bila konvencija konstituirana iz elementov, ki jih zastopata Katterfield in Wagenknecht, ne bi mogla soditi nepristransko o prestopkih. Katterfield in Wagenknecht sta sama zainteresirana v "levem krilu", zato je potrebno, da se obtožene federacije suspenzirajo. Proti koruptni taktiki se mora stranka zavrovati. Strankina načela, izjave in pravila so tako dolgo veljavni, dokler jih članstvo potom konvencije in splošnega glasovanja ne izpremeni.

Stvar je sedaj tako daleč, da se bo s suspenzijo hvala konvencija, ki se vrši 30. avgusta t. l. v Chicagu. Eksekutiva je tudi zaključila, da obdrži 3., 4. in 5. julija t. l. konvencijo za amnestijo političnih obsojencev in jetnikov, katerih obsodbe temelje na vojnih odredbah. Dalje je sprejela izjavo, v kateri obsoja delo mirovne konference in vmešavanje zavznikov v ruske razmere.

Kako bo stranka prečistila kaos, ki ga je ustvarilo "levo krilo", je odvisno sedaj od konvencije in njenih sklepov. Zanimivo za nas je sedaj to, kakšno stališče bo zavzelo napram konvenciji "levo krilo". Kakor hitro dobimo kaj več informacij o tem, jih objavimo v "Proletarcu".

Poročevalec.

J. S. Z.

SPOMIN NA LAWRENŠKO KONFERENCO.

Na zadnji seji socialističnega kluba št. 69, JSZ., ki se je vršila dne 18. maja t. l., je bilo sklenjeno, naj se naš klub očisti v javnosti potom našega glasila "Proletarca" radi nepravilnega dela, ki ga je bila podvzela glede zopetne priključitve k socialistični stranki lawrenška konferenca. Ta naloga je bila poverjena meni in vsled tega želim izpregovoriti, kar se naše soudeležbe tiče, nekaj besed.

Naš klub je vsepovsod aktiven, radi tega tudi ni izpustil izpred oči lawrenške konference. Vzlic ostrim napadom, ki so leteli od vseh strani, je preživel klub srečno vojno krizo in končno prestal tudi zadnjo bolezen, ki je v zvezi z lawrenško konferenco. Ko smo zapazili poziv pennsylvanskih klubov na konferenco, smo se takoj odzvali. Radi napačne rožnje sem dospel na konferenco malo pozno, in vsled tega mi je ušlo precej mimo, toda slišal sem vendar dovolj, da mi je dalo povod sprejeti kandidato v odbor, ki ima izvesti konvenčne zaključke, kakor je to storil sodrug A. Zalar, ki se je bil o tej zadevi zgledil pred kratkim v "Proletarcu".

Delo za zopetno pridružitve k socialistični stranki se je zdelo vsem tukajšnjim sodrugom umestno, seveda ne na podlagi posameznih klubov, ampak potom skupne JSZ. in v soglasju s pravili. O tem so bili gotovo z nami vsi ostali člani, in gotovo tudi gl.

odbor JSZ. Jaz nisem nikjer čital, da bi bil gl. odbor JSZ. kdaj proti tej akciji. Čakalo se je le na ugodno priliko za to, da se o tem razpravlja. Kot politična organizacija mora JSZ. gledati, da v političnem gibanju tudi kaj šteje. Šteje pa naravno le tedaj, če je del skupne socialistične stranke, ki vodi to akcijo v deželi, kjer je organizirana. Naša eksekutiva ni tega nikdar zakrivala. Že na konferenci v Springfieldu so člani eksekutive slov. sekcije povdarjali, da bodo iskali takoj, ko se razmere predrugačijo, stik s stranko. Odstop iz stranke je naš klub v tem smislu tudi odobril. To je bilo takrat potrebno, kajti na ta način smo se izognili pretvezam, ki so se jih posluževali vsi nasprotniki socializma, da podpiramo "pronemštvo". Vsi nasprotniki socializma so namreč trdili, da se je socialistična stranka ustanovila, da varuje v Ameriki interese kajzerja. In z nerodno politiko stranke, ki izhaja iz st. lousijske konvencije in nekaterih še bolj nerodnih in vrtoglavih članov, kakor na primer Berger, ki je zaeno član eksekutive, je res tako izgledalo, kakor da je stranka branž nemškega junkerstva. Nihče ni mogel Amerikanca prepričati, da je ameriška stranka v soglasju z Liebknechtom. Ni bilo mogoče. Akcija je kazala naravnost nasprotno. Na teorije pa ne dajo Amerikanci v takih časih, ko je vse v plamenu, nič. Vse se je balo le kajzerja. In resnica je, da če bi bil zmagal kajzer, bi se morala Amerika oborožiti še bolj, kakor je oborožena danes. To pa ne bi nikomur bolj služilo za pretvezo o potrebi pojačanja ameriškega militarizma, kakor amer. kapitalistom samim. V tem ga je amer. socialistična stranka taktično polomila. Zato smo odstopili. — In sedaj nazaj k lawrenški konferenci.

Kar je bilo na lawrenški konferenci napačno, je bilo to, da se je hotelo vse zvrniti na eksekutivo JSZ. in izročiti jo kratkomalo amer. stranki, da jo obsodi. Več kakor kaj družega, se je kazalo napram njenim članom nekakšno osebno sovraštvo. Hotelo se je kar meni nič tebi nič preiti v stranko brez sodelovanja obstoječe eksekutive JSZ. To je bilo zgrešeno. Radi tega se mi je zdelo potrebno, da pridem v odbor, ki je imel nalogo, da spopolni zapisnik, ki se je imel predložiti na odborovi seji v Pittsburghu. Iz dotične seje sem takoj izprevidel, da tako vodeno delo ne more imeti uspeha. Večina odbornikov je bila namreč mnenja, da gredo le posamezni klubi v stranko, ne pa celotna JSZ. Poleg tega so se nekateri izražali, kakor da zanje ni nobena druga beseda več v modi, kakor samo "revolucija", "sovjet" in "I. W. W." Res, kakor da izvedejo vse to v par tednih.

Ker se jim ni dalo dopovedati, da je treba za ta korak skupne akcije in splošnega glasovanja ali konvencije, sem se umaknil iz odbora. Nisem mogel namreč prenesti zabavljanja napram ljudem, ki so storili toliko za probujo slovenskega delavstva v Ameriki in za katero znanje bi se jim imeli zahvaliti tudi tisti, ki danes vpijejo in jih obsojajo. Koliko se je v Ameriki glede socialističnega duha storilo v teku zadnjih 10 let, ni težko preračunati. Prihajali smo v Ameriko ne večji angleškega jezika, toda ideje socializma (vsaj nekateri), ki so se mudili v inozemstvu, v Nemčiji in drugih krajih, kakor jaz in

mного drugih, niso mogli čitati drugih kakor slovenski socialistični list. Pri Svobodi in "Proletarcu" smo dobili hrano, ki bi nam bila sicer odrečena. Ali naj vse to sedaj naenkrat uničimo? Zakaj? Vse to sem premišljeval, ko sem zapuščal dvorano, v kateri se je sestel dotični odbor, in nisem se mogel premagati, da bi mi ne porosile oči. Čemu uničevanje od strani tistih, ki bi morali stati ob strani? Saj imamo dovolj drugih uničevalcev, ki bi najrajši videli, da pogine "Proletarec" danes. Oh kako všeč bi bilo to našim nasprotnikom. Kako všeč bi bilo to na primer patru Zakrajšku! Voda na njegov mlin. Ali je v tem res kaj revolucionarnega? — Skoraj nepojmljivo je to.

Sodrug! Počakajmo, da vidimo, kako reši svoje zadeve stranka sama, potem se pa pridružimo. V tem času pa naj velja za vsakega sodruga, člana JSZ. parola: na delo! Čas nas kliče. Odzovimo se. Mnogo bo treba še pretrpeti, preden se uresničijo naši nauki po svetu. Naše ideje so velike in zato potrebujejo skupne akcije in solidarnosti. Če se bomo sami med seboj kavšali, nam ne bo mogoče pridobiti elementov, na katere računamo, da spadajo v naš tabor. Složno naprej in uspehi ne bodo izostali.

S socialističnim pozdravom,

Ant. Zornik.

KAKO SE USTANOVI SOCIALISTIČNI KLUB?

Za ustanovitev socialističnega kluba je potrebno pet ljudi, ki imajo pojm kaj socializem hoče in so pri volji sprejeti pravila in Izjavo, ki jim jo prečita dotičnik, ki je dobil stvar od tajništva J. S. Z., na sestanku.

Pri tem se je sklicatelju ozirati na sledeča navodila:

Ko ste zbrani, naj razdeli sklicatelj med navzoče pristopne karte, ki jih pošlje tajništvo J. S. Z. brezplačno. Oseba, ki želi postati član kluba, izpolni eno teh kart kakor se glase vprašanja, nakar izroči pristopnico s 50c vred sklicatelju. Ko so vsi izpolnili vprašanja in oddali po 50c, se voli takoj odbor, in sicer tajnik, organizator, zapisnikar in dva člana v nadzorni odbor za 6 mesecev, predsednik pa se voli od seje do seje. S tem je klub ustanovljen.

Po seji pošlje klubov tajnik zveznemu tajništvu od vsakega člana po 25c za mesečne prispevke, kakor tudi izpolnjeno mesečno poročilo. Ostala svota ostane v klubovi blagajni. Priporočljivo je, da tajnik naroči članskih znamk za dva meseca skupaj, tako da ima na roki in da članstvu ni treba čakati vsak mesec na znamke. Pristopne karte hrani klubov tajnik v arhivu, tajništvu Zveze pa pošlje prepis imen članov. Poleg svote za članske znamke je poslati po 10c za pravila in po 2c za članske knjižnice, kolikor se jih naroči.

Za oženjene člane, to je pare, se dobe pri tajništvu Zveze takozvane dualne znamke, dve v eni in stanejo po 5c več, to je 25c vsaka. Te znamke dobe žene članov, ki opravljajo hišna dela doma. Žene takih članov ne plačajo pristopnine.

Kadar dobi tajništvo Zveze svoto za naročene znamke, mesečno poročilo in imena članov na posebni poli, da klubu tekočo številko, Charter in odpošlje vse potrebno za poslovanje kluba.

Od vsakega člana se pričakuje, da je naročnik Zveznega glasila "Proletarca", ki izhaja na 3639 W. 26th street, Chicago. Naročnina lista za vse leto je \$2.50, za pol leta \$1.50. Pri upravištvu lista se dobe tudi socialistične knjige in brošure.

Dnevni red in pravilnik za obdrževanje klubovih sej je v pravilih.

Vse zadeve, tičeče se Jugoslovanske socialistične zveze, je nasloviti na sledeči naslov:

Frank Petrich, 3639 W. 26th Str. Chicago, Ill.

Glencoe, Ohio. — Članom socialističnega kluba št. 2 naznanjam, da se vrši prihodnja seja kluba dne 15. junija od 9. dopoldne pri sodrugu Nacetu Žembergerju. Ker v maju ni bilo seje, je potrebno, da se te seje udeleže vsi člani, kajti nabralo se je mnogo zadev, kimorajo biti rešene. 15. junija torej vsi na sejo, da se stvari rešijo. — S soc. pozdravom,

Frank Čemažar, tajnik.

Pojdite med ljudstvo, tudi med delavce, in kadar bo njih govornica najradikalnejša, recite kaj o socializmu. Ustrašili se boste, ko opazite, kako brezmejno je neznanje množice o tem predmetu. Ali verjamete, da bodo mase, ki nimajo pojma o socializmu, ustanovile socialistično družbo?

Da se mnogo ljudi še vedno navdušuje za monarhijo v stari domovini, četudi zakrivajo nekateri to navdušenje s frazami, češ prepustimo to narodu doma, zdaj ni čas, da bi se o tem razpravljalo, i. t. d., ni nič čudnega. Za posameznike, ki bi radi "prišli naprej", je monarhija prav prijetna institucija. Tam ni treba sposobnosti, delavnosti, resničnih zaslug za ljudstvo, ki se pridobe le s trdim trudom, ampak le protekcije od peščice vladajočih, katerim se je včasih prav lahko prikupiti. Če bi v Jugoslaviji obstal monarhični sistem, bi se delila mesta ministrov, guvernerjev, vsakovrstnih načelnikov, poslanikov, konzulov i. t. d. ne po volji naroda, ampak po milosti "veličanstva" in njegovih opod. Ljudje, ki spekulirajo na to, pa gledajo že danes, da bi se prikupili "milosti božji". Toda interesi takih posameznikov ne odtehtajo niti tisočinke interesov vsega naroda, čigar svoboda ne bi bila vredna počenega groša, če bi bil podvržen takemu umetno ustvarjenemu aparatu, služočemu vedno le monarhu in dinastiji.

Uradništvo, brez katerega seveda nobena država ne more izhajati, bo le tedaj služilo narodu, če ve, da je od naroda nastavljeno, narodu odgovorno in da ga narod vsak čas lahko odstavi. Če velja to za vse druge uradnike, velja tudi za prvega, ki torej ne more biti kralj. Kajti on nima svojega mesta po volji naroda, temveč po slučaju rojstva.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska



podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Johnstown, Pa. — Človek skoraj ne bi verjel, da je to mogoče, ako ne bi čital črno na belem člančkov, ki jih priobčuje v svojih predalih "Glas Naroda" o glavnem odboru Slovanske Delavske Podporne Zveze. Toliko gnojnice je že izlil ta list na glavni odbor, da se mora vsakemu poštemu človeku studiti. Da ni pri tem listu več nobene dostojnosti, spozna lahko vsak iz tega, ker ni še ene trditve napram gl. odbornikom dokazal ali je skušal sploh dokazati. Zaganjanje in blatenje je vse, kar zna; in to misli, so zanj dokazi. Na zahtevo, naj že enkrat pride na dan z dokazi o namišljeni nepravilnosti gl. odbornikov SDPZ., se ni nikdar oziral, pač pa čveka in priobčuje razne čenčarije, ki jih pošilja pod namišljenimi imeni razni zgagarji. Glas Naroda je dolžan v imenu članov SDPZ. in ostale slovenske javnosti v Ameriki, da vse trditve napram uradnikom SDPZ. dokaže. Glas Naroda in njegovi gospodje naj si nikar

ne domišljujejo, da imajo pravico koga obdolževati, gl. odbor SDPZ. pa bi moral lepo molčati in zlesti pod klop. Da bi gospodje radi dobili zopet glasilo SDPZ., že razumemo; ampak taktika, ki se je poslužujejo, ne bo uspela. Diktatura od strani Glas Naroda in podpiranje vseh zahrbtnih elementov v tem umazanem delu mora prej ali slej skrahirati. Kajti osebe, ki tvorijo gl. odbor SDPZ., imajo tako pravico, da se zagovarjajo in ščitijo svoje pošteno ime, kakor si jo prisvajajo elementi, ki krađejo gl. odboru čast in poštenje. Če se Glasu Naroda ne ljubi predložiti za svoje trditve dokaze, bodo poskrbeli člani gl. odbora, da se to izvrši. Diskuzija je odprta, in vsak ima priložnost, priti na dan z dokazi. Dokazi štejejo, ne pa podtikanja.

Kakor izgleda, si je Glas Naroda postavil za svoj cilj, da strmoglavi gl. odbor SDPZ. in da izvoli po svojem okusu take elemente, ki bi šli na roke "Glasu Naroda". Po njegovem mnenju bi morali biti predsednik, tajnik, blagajnik in ostali uradniki pod njegovo kontrolo. Zvezo bi lahko kar prenesli zopet v New York, in business bi šel v klasje. Če so gospodje okrog Glasa Naroda udarjeni s tako slepoto, ne moremo pomagati. Zagotovimo jih pa vnaprej, da so v veliki zmoti. Pri G. N. bimali že zdavnaj vedeti, da SDPZ. ni ena tistih organizacij, ki bi jih lahko obračal G. N. po svoji volji, kakor veter strešnega petelina. Člani te organizacije so zavedni, in v sposobnosti daleč nadkriljujejo gospodo okrog Glasa Naroda. Kdor hoče imeti o organizaciji besedo, mora tudi pripadati k njej. In list, ki je njeno glasilo, mora delati za njen procvit, ne pa narobe.

Glas Naroda se je tako privadil ščititi zgagarje, da niti ne polaga važnosti na to, če so dotičniki člani SDPZ. ali ne. Kdor zna bolj napadati, temu da prostora, da stresa v njem svoje neslanosti. Tako piše neki "France" iz Van Voorhis take neslanosti in se podpisuje za člana SDPZ. To je po mnenju G. N. dovolj. Seveda "gliha vkup štriha". Če pojde pri Glasu Naroda tako naprej, mu bo vsak zaveden rojak kmalu obrnil hrbet.

V štev. 122, z dne 24. maja t. l., je bil iz navedenega kraja in z navedenim podpisom priobčen dopis, v katerem dotičnik obdolžuje gl. odbor vse vrste nečastnih dejanj. Tako piše, kakor da so pred leti izginile iz blagajne visoke svote in da mora članstvo sedaj plačevati zato visoke naklade, i. t. d., i. t. d.

Komur je kaj znano o teh rečeh, naj pride z dokazi, ne pa se skrivati za uredniški hrbet G. N.

Uredništvo Glasa Naroda bi že lahko izprevidelo, da obdolžitve ne vlečejo, vsaj ne dolgo, kajti vsako stvar je treba koncem koneca dokazati. Zakaj G. N. ne priobči imen dotičnikov, ki dolže gl. odbor SDPZ.? Zakaj jih zakriva in ščiti?

Želel bi, da se članstvo ne razburja zaradi teh nizkotnih podtikanj od strani zdražbarjev, med katere spada vsled prizadetih interesev tudi Glas Naroda. Gl. odbor SDPZ. bo poskrbel, da se vse mahinacije teh elementov razkrinkajo, ko pride čas za to. Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade.

Pozdrav vsemu članstvu SDPZ.!

Andrej Vidrich, zapisnikar SDPZ.

Franklin, Kans. — Na konferenci zastavnega odbora društev SDPZ., ki se je vršila dne 25. maja t. l. v Franklinu, Kans., je bilo izrečeno mnenje, naj ostane glasilo te organizacije "Proletarec" do konvencije, ki se vrši prihodnje leto, potem pa naj konvencija ukrene, kar se ji bo zdelo potrebno v pogledu glasila SDPZ.

V tem okolišču države Kansas imamo precejšnjo število konsumnih društev in kakor se čuje, vsa povoljno napredujejo. To je znamenje, da delavstvo polagoma spoznava važnost združnih organizacij. Zelo priporočljivo bi bilo zedinjene konsumnih združenj v okolišču Pittsburga, Kans., kakih devet po številu. Gospodarsko bi ta društva gotovo še lepše procvitala, če bi iskala tesnejše stike med seboj.

Frank Kovačič.

ODGOVOR NA "ŠIBRE".

Kadar ima kdo kakšno pritožbo radi eventualnih finančnih nerednosti pri katerisibodi organizaciji ali želi pojasniti, je navada, da se obrne pismeno na tajnika ali blagajnika dotične organizacije, pa dobi odgovor. Pogojev zato menda ni treba nobenih staviti. Zakaj se v slučaju nekega čeka, poslanega baje iz Milwaukee na S. R. Z., ni tako postopalo, ampak se samo skrivnostno nekaj namiguje v Sloveniji, jaz ne razumem. Na moj poziv v listih, naj urednik Slovenije pove jasno, kaj ve o tem misterioznem čeku, je ta v "šibrah" priobčil 'odgovor', ki — ne pove nič! Meni je dovolj teh skrivalic in slepih miši. Kdor trdi, da nekaj ve, a neče povedati, pa naj drži zase. Naslov tajništva J. R. Z. je uredniku "šiber" znan in ako do tega nima zaupanja, se lahko osebno ali pa pismeno obrne na konvencijo J. R. Z., ki se bo vršila v par mesecih. Jaz bom tam na razpolago za odgovor in — pod bandom sem tudi. Na skrivnostna namigavanja v "šibrah" pa se ne bom več oziral.

Anton J. Terbovec, tajnik J. R. Z.

Thomas Mc Grady:

Katoliška cerkev in socializem.

Protestantizem ni bil nikdar odet s Cirkinimi čari rimstva. Luther je rebeliral proti Vatikanu, zavrgel papeževo avtoriteto in ustanovil princip zasebne verske interpretacije ali razlage. Nezmotljivost cerkve je bila ovržena. Lajik je dobil privilegij, da sme vero iskati iz svetih knjig. Ceremonija je postala priprosta in odprta; očarujoča misterija, ki vlada v katoliških cerkvah, je protestantom neznana. Na ta način je duhoven izgubil svojo superioriteto, to je, da ni več kakor drug človek. Razkolna cerkev je izgubila svojo supremacijo v svetu duhov in prižnica ne služi za ukazovanje vernikom. Pastor je najet hlapec svoje fare in njegova služba zavisi od volje njegovih župljanov. Protestantizem je uničil cerkveno aristokracijo in namesto nje vpeljal duhovno demokracijo. Ko je torej nad Ameriko viselo vprašanje zamorske sužnosti, je bil protestantski

pastor, kateri je predsedoval župniji sužnjedržečev, takorekoč prisiljen, da brani sužnjedržece, obdolžene infamije. Pastor ni poznal samostojnosti. Ako je bila sužnost po njegovem mnenju krivična, je bila njegova dolžnost, da jo obsodi, toda tega ni mogel storiti, ker se je bal župljanov, ki so bili obenem njegovi gospodarji. Suženj je bil lastnina, zato se ni smel vtikati v lastninsko pravo, ki mora biti po nauku cerkve sveto in nedotakljivo. Vsled tega ni pastoru preostalo drugo, kakor da je zagovarjal sužnost zamorcev in blagoslavljal bič, pod katerim so se zvijali črnei.

Rimskega duhovna postavi škof, škofa postavi papež in cela hierarhija je neodvisna od lajikov. Katoličan nima poguma rebelirati proti oblastim cerkve, kajti rebeljon pomeni izbočenje in "večno pogubljenje". Edino le celotna verska revolucija bi podrila oblast cerkve. Vsled železne oblasti Rima in vsled grozečih posledic izobčenja, ki jih cerkev slika lojalnim katoličanom, so revolucije v papeževem cesarstvu zelo redke in pripetijo se šele po sto in sto letih izkoriščanja. V srednjem veku se je kahal upor v cerkvi celih tristo let, preden je dobil obliko protestantske reformacije. Monarh ob Tiberi še vedno vlada v mestu dvojčkov in njegovi zvesti pristasi še vladajo katoliško cerkev po vsem svetu.

V napadu na socializem se rimska hierarhija skrbno ogiblje diskusij o gospodarskem vprašanju in izogne se tudi kritiki, da se meša v politiko s tem, da postavlja vso stvar na duhovno stališče in pobija marksistično filozofijo na temelju dogmatičnih in etičnih principov. Ta način boja učinkuje na katoličane, kajti katoličan ne more biti katoličan in obenem prezirati papeževo oblast. Kar cerkev reče, proti temu ni priziva. Vpogniti moraš glavo in ubogati ali pa iti iz cerkve; toda kot veren katoličan boš težko storil zadnje, ker kot tak veruješ, da ima edino rimska cerkev ključ do nebeških palač.

Celo bivši katoličan, kateri ne veruje več v božansko misijo cerkve, se ne more dolgo časa otresati njenega psihologiškega vpliva. Nikdar ne pozabim svoje lastne izkušnje. Težko sem storil odločilni korak. Žrtvoval sem najdražje prijatelje in tovariše. Skušal sem zatreti spomine iz detinskih let in iz poznejših dni duhovniške službe, toda vstajali so mi pred očmi kakor očarujoče sanje, polne vizij. V mojem slučaju je bil boj med srcem in glavo. Mišljenje, moja pamet me je vlekla proč od cerkve, toda sree me je vleklo nazaj k altarju. Če bi bil na mojem mestu slabotnej, bi bil omagal pod združeno silo sree in glave ter ostal pod vplivom cerkve.

V Nizozemski, Franciji, Belgiji, Nemčiji in Italiji je nekaj katoliških duhovnov sprejelo načela socializma, toda navadno niso aktivni v gibanju. V javnosti molče in njih vpliv je majhen, kar se tiče socializma. Pri tem pa v omenjenih državah ne prevladuje katoliška misel. Nizozemska je protestantska. V Belgiji porabljajo vse katoliške moči v obrambo kraljevega prestola in gradov; rimski vpliv dosega le ženske in oroke. Na Francoskem je republikanizem v zvezi z brezverstvom; rojalisti, ki kooperirajo z rimsko cerkvijo, se poslužujejo vraževerstva, katero trosijo med nevedno kmetsko ljudstvo, da bi ga

dvignili proti demokraški vladi in posadili na tron Bourbonec, dasiravno nima duhovščina niti plemstvo nobene nade več, da bi se to zgodilo. Devetdeset odstotkov Francozov se ne briga za monarhijo niti za cerkev ne. V Italiji je vera docela mrtva. Cerkev so prazne, duhovnom pravijo prosjaki in iz papeža povsod brijejo norec. Bil sem pričujoč v cerkvi sv. Petra v Rimu, ko se je vršila maša v nedeljo in ne vem, če je bilo petdeset oseb takrat navzočih v cerkvi, ki je največja na svetu. V Rimu je štiristo cerkva, toda težko če je ob nedeljah v vseh skupaj dvajset tisoč ljudi navzočih.

V državah, kjer se je utrdil protestantizem in postal gospodujoča vera, tam opazamo, da je rimstvo znova oživelo. Vroči boji med katoličani in reformatorji, boji, ki so v imenu Nazarena škropili s človeško krvjo suho zemljo in vodovja, so v masah razpalili verski fanatizem. Večni ravs in kavs krščanskih razumnikov radi veljave in pristnosti biblije je takorekoč v teh državah porinil v ozadje važna znanstvena razkritja in vsled tega je priprosto ljudstvo padlo zopet nazaj v praznoverje, ki je najizvrstnejše gnojilo za rimsko cerkev.

Ali v državah, kamor niso zašli evangelisti nove vere in kjer vsled tega ni ljudstvo trpelo nobene duševne razburjenosti — kar je največja ovira za natančno opazovanje — je bila rimska cerkev izpostavljena najstrožji in nevstrašeni kritiki. Papež in duhoven sta bila tehtana. Ljudstvo je razmišljalo in iskalo resnico v posvetni izobrazbi. To je povzročilo, da sta Italija in Francija obrnili cerkvi hrbet. Tudi v Belgiji gubi katolicizem svoj vpliv in nagnjenost do vere rapidno izginja na Španskem in v Avstriji. Na Nemškem sicer prevladuje protestantizem, ali Nemci so misleci in filozofi in cerkveno gospodstvo pada tudi v deželi Lutrovi.

Nazadovanje rimske cerkve v Evropi ne velja za Ameriko. Gospodarsko vprašanje v Evropi je bolj akutno in napeto, kakor v Ameriki in slabe čase občutijo ne le ljudske mase, temveč tudi duhovščina. Katoliška Evropa je obremenjena, da kar poka s samostani in drugimi verskimi zavodi poleg vedno naraščajoče armade sekularne duhovščine. Dohodkov je vedno manj. Cerkev v Italiji živi edinole od milodarov, ki jih zbirajo v tujih deželah in dajejo turisti, ki obiskujejo znamenitosti Italije in "večno mesto". Ker je duhovnikov več, kot jih cerkev potrebuje, so duhovniki na milost in nemilost izročeni škofom, ki postopajo z njimi v mnogih slučajih zelo despotično, kar povzroča med zadnjimi odpor in pritajeno nezadovoljnost. To so razmere, ki delajo iz duhovnov revolucionarje in svobodomislece, kateri obrnejo ob prvi priliki papežu hrbet. Nezadovoljnost me dduhovni postavlja cerkev v slabo luč med masami. Pa tudi socialistična stranka v Evropi šteje v svojih vrstah zelo talentirane glave. Učenost, kultura in najboljši značaji so na delu za novo civilizacijo. In moč teh ženijev čutijo povsod. Dober učitelj, govornik in mislec je kmalu znan med svojim narodom, in čimbolj je popularen, tem bolje za socialistično stranko in slabše za klerikalizem. Ni čuda potem, če zapusti v takih razmerah marsikateri ka-

toliški duhoven cerkev, ker s tem ne izgubi ničesar.

Razmere v Ameriki so pa drugačne in minilo bo nekaj časa, preden izgubi rimska cerkev tukaj svojo moč. Verska nestrpnost in fanatizem še eksistirata v severni Evropi in na britanskih otokih, kjer je krščanstvo razdeljeno na več sovražnih taborov. In ta nestrpnost in fanatizem se je naselil tudi v Ameriki, dasiravno še ne sili tako hudo na površje. Zedinjene države so protestantski narod. Izšel je ta narod iz pregnancev in kolonistov, ki so prišli iz protestan-pregnancev in kolonistov, ki so prišli iz protestantskih dežel. Katoličan, kateri je ušel persekuciji v svoji domovini, je tukaj našel svojega starega verskega nasprotnika. Tako se je ponovil boj, versko sovraštvo med katoličanom in heretikom je vzniklo na zapadnem svetu in to sovraštvo klije neprestano. Verska nestrpnost je oživela katoličana, tako da je postal fanatik in je pripravljen trpeti za svojo vero. Kljub temu, da prevladuje tukaj protestantizem, je rimska cerkev v zZdinjenih državah močnejša, kakor pa v kateri drugi državi pod solncem in ravno tukaj, na obrežjih zapadnega sveta, hoče rimska cerkev voditi zadnjo veliko bitko za svetovno gospodstvo. Zvestoba njenih vernikov ji daje moč, da igra že danes velikansko vlogo v ameriški politiki.

Vnaši republiki je okrog tri milijone katoliških volilcev. Cerkev sicer pravi, da se ne meša v politično prepričanje svojih vernikov, toda kljub temu kontrolira njih glasove. Rim ni proti nobeni stari stranki, kajti obe zagovarjata sedanji družabni red. Cerkvi je vseeno, če je izvoljen republikanec ali demokrat. Ali v slučaju, da kateri kandidat, bodisi ene ali druge stranke, nastopi proti cerkvi ali priporoča zakon, ki bi bil na škodo rimstvu, gre cerkev v boj proti njemu. Tako se je pokazala solidarnost katoliških volilcev v Californiji, ko je bil sodnik Maguire nominiran za guvernerja. V San Franciscu so demokratje vselej prodrli z velikimi večinami, toda v dotičnem volilnem boju so vsled pritiska cerkve propadli z veliko manjšino in Maguire ni bil izvoljen. Napadali in psovali so Maguireja, češ da je zavrgel vero svojih očetov. Duhoven York je imel na predvečer volitev velik shod, na katerem je pozival katoličane, da naj obvarujejo Californijo sramote in glasujejo proti Maguireju. Drugo jutro na dan volitev so vsi republikanski dnevniki v državi priobčili Yorkov govor in vsled te diplomatične poteze je zmagal nominiranec republikanske stranke.

S pomočjo glasovnice je rimska cerkev lahko gospodar položaja. Porazi lahko vsakega kandidata in nadzoruje delo državnikov. Katoliška cerkev je prisilila vlado Zedinjenih držav, da je poslala svoje zastopnike v Vatikan s polno močjo, da smejo dovoliti cerkvi vse njene zahteve na Filipinskih otokih. Rim dominira obe stari stranki v naši republiki. Demokratje in republikanci morajo iskati patronanco in prijateljstvo Rima. Ko so se "Know Nothings" pridružili stranki republikancev, so demokratje ožigosali ozkosrčno stališče bigotov in s tem so pridobili veliko katoliških glasov po vsej republiki in vrh tega tudi sankcijo rimske cerkve.

(Konec prihodnjč.)

KRALJI BAKRA V BISBEE, ARIZ., OBSOJENI.

Državljan in delavec, zaposlen pri Bisbee Copper Co. v Arizoni, katere je dala družba svoječasno vsled štrajka deportirati, bodo dobili od družbe \$2,000,000 odškodnine. To je priznala vlada Zed. držav, ki je uvedla v zadevi te deportacije preiskavo. Vsak oženjen član deportiranih z otroci dobi \$1,200; oženjeni brez otrok dobe po \$1000, samci po \$500. To je izza dolge vrste let prvi slučaj, da je bila bogata družba v Ameriki primorana plačati vsled kršenja državljskih pravic, ki izvirajo iz štrajka, tako visoko kazni. Delavstvo se giblje.

Norveška vlada je baje prepovedala izdajanje časopisov ob nedeljah in praznikih. Ta naredba spada med tiste, ki hočejo kaj dobrega doseči, pa streljajo čez cilj. Za nedeljski počitek oseb, ki so zaposlene pri časopisih, se s takimi ukrepi nič ne pridobi. Vsakdo ve, da se največji del nedeljskega lista že prej pripravi in le najnovejše vesti se vrinejo eventualno še v nedeljo, oziroma po noči od sobote na nedeljo. Pač pa se izdeluje mnogo pondeljskih listov tekom nedelje.

Gotovo je časnikarsko osebje, bodisi v uredništvu, upravnishtvu, ali v tiskari opravičeno do primerne počitke. Ali ta se vsekakor bolje doseže z zakonom, ki naravnost določi, koliko prostega časa morajo imeti uslužbeni, kakor pa s takimi puritanskimi naredbami, ki so v bistvu povsem nazadnjaške. Časopisje spada med javne potrebe in nobenega pametnega razloga ni, zakaj da ne bi smeli čitatelji baš v nedeljo ali praznik izvedeti, kaj se godi po svetu. Prav tako bi se sicer lahko zahtevalo, da naj se v nedeljo ustavi železniški promet ali sprejemanje brzojavov.

Norveško je dobilo tekom zadnjih desetletij, največ po zaslugi nekaterih svojih kulturnih delavcev ugleden prostor med deželami; s takimi tendencami ga pa kaj hitro lahko zapravi.

V državi Illinois je malo mestec, po imenu Zion City, urejeno na verski podlagi in po "moralnih načelih". Človeka, ki pride v ta kraj, pozdravljajo od daleč veliki napisi, naznanjajoči, da se tam ne trpi noben alkohol, noben tobak, nobeno zdravilo in noben zdravnik. Vse opravi vera in molitev; če to ne pomaga, imajo pa dovolj prostora za pokopavanje mrličev. V mestu obstaja tudi nekakšna kooperativa, ki bi se pa začetnikom vsakega kooperativnega sistema zdela precej čudna. Sredi republike Zedinjenih držav je Zion City pravzaprav malo kraljestvo in nekronani kralj v njem je neki Voliva, gospodar teles in duš vsega prebivalstva. Mož ima pač veliko enerzije in samozvesti. Vsej znano je napovedal boj in jo pogumno označuje za hudičevo delo. Darwinizem je Satanova iznajdba, zemlja ni okrogla in Voliva pozna vse skrivnosti sveta. Človek bi mislil, da je tak humbug sredi civilizacije, v deželi, ki ima vendar precej šolstva, ter vpričo populariziranja prirodnih ved nemogoč. Ali tedaj bi se človek temeljito motil. Ne le da ima Voliva ves Zion City pod

svojo absolutno kontrolo, ampak že precej časa prihaja gostovat v Chicago in nahaja tudi tukaj poslušalce in — vernike.

Sedaj je pa prerok v zadregi. Že večkrat je bilo o razmerah v Zion City slišati reči, ki bi razdražile tudi zelo pohlevne ljudi. Marsikdo se je čudil, da se ne najde nobena oblast, ki bi preroka malo potipala za žilo. Naposled pa je bila vendar imenovana državna komisija, da preišče razmere v tej sveti naselbini. Lahko si je misliti, da je Voliva protestiral, ali to ni zaleglo. Komisija je zaslišala celo vrsto prič in od njih izvedela, da je Voliva pripravil več vdov ob vse njih imetje in gospodaril prav po despot-sko. Kadar bo preiskava dovršena, se bo, kakor pravi komisija, proti Volivi nastopalo po zakonu, četudt je mož tako predrzen, da grozi s tožbo proti vsakemu članu komisije.

Poneumnjevanje ljudi se je vedno izplačevalo. To ne velja le za Zion City, ampak tudi za oznanjevalce raznih drugih "božanskih" nauk, ki so vedno znali iz vere spretno kovati kapital.

ZA IZOBRAZBO

Razširite svoje znanje! Poučite se o socialnih vprašanjih. Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v zalogi sledeče knjige in brošure:

Etbin Kristan: "V novo deželo".....	.30
"Proletariat".....	.15
"Kdo uničuje proizvodnjo v malem".....	.15
Socialistična knjižnica (dva zvezka) in "Naša bogastva".....	.10
"Kapitalistični razred".....	.15
"Katoliška cerkev in socializem".....	.20
"Zadružna prodajalna ali konsum".....	.10
"O konsumnih društvih".....	.10
Enrico Ferri: "Socializem in moderna veda".....	.50
"Socializem".....	.15
"Spoved papeža Aleksandra".....	.15
Upton Sinclair: "The Profits of Religion" (v angleščini).....	.60
Majaka izdaja Proletarca 1918.....	.15
Majaka izdaja 1919.....	.15
"Ameriški družinski koledar" letniki: 1916-17-18, vsaki.....	.50
"Ameriški družinski koledar" za leto 1919.....	.50

Poština je že všteta v teh cenah. Pošljite naročilo že danes na:

PROLETAREC,

3639 West 26th Street,

Chicago, Ill.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

COLORADO.

Pueblo: Chas. Pogorelec, 5 Clark's Terrace.

Walsenburg: Frank Blatnik, P. O. Solar, Huerfano Co.

INDIANA.

Clinton: J. Musar, Lock Box 449.

KANSAS.

Gross: Frank Smerdu, Box 53.

Mulberry: Mike Krule, R. R. 2, Box 38.

MINNESOTA.

Ely: John Teran, Box 432.

Eveleth: Jacob Ambrožič, 419 Pierce St.

Chisholm: Frank Klun, Box 399.

MICHIGAN.

Detroit: L. Gorjup, 424 Ferry Ave.

OHIO.

Cleveland: Leo Poljšek, 6410 Varian Ave., N. E., Louis Pečenko.

Collinwood: Jos. F. Durn, F. Ivančič, Matt Petrovič,

14815 Hale Ave., John Zupanc, 15707 Waterloo Rd.,

Jos. Skupek, 1107 E. 61st St.

Glencoe: Nace Zlemberger, L. Box 12.

Barton in okolico: Frank Bregar, Barton, O.

Youngstown: John Petrič, Box 680.

OKLAHOMA.

Hughes: Joe Kogoy, box 52.

PENNSYLVANIA.

Aliquippa: Bartel Yerant, Box 287.

Braddock: Thomas Petrovick, Box 323.

Canonsburg: John Kokich, Box 276.

Conemaugh: Anton Gabrenja, Jerry Gorenc.

Dunlo: Frank Kaučič, Box 72.

Export: John Frank, S. R. Box 4.

Forest City in Vandling: Frank Rataic, Box 685 in Anton

Drasler, Box 9.

Irwin: Tony Kodrič, R. F. D. 3, Box 106.

Johnstown: Math Gabrenja, R. F. D. 1, Box 120.

Lloydell: Anton Grbec, Box 35.

Morgan: J. Kvartič, Box 453.

Meadowlands in okolico: Tony Semec, Box 213.

Steelton: Anton M. Papich, 376 So. 2nd St.

Trafford: J. F. Bergant, L. Box 252.

W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, Box 50.

Wickhaven in okolico: Luka Kralj, Box 68.

Willock: Jak. Miklaučič, L. Box 3.

Yukon: Anton Lavrič, Box 8.

Herminie: A. Bertl, Box 202.

W. VIRGINIA.

Thomas: Frank Kocjan, Box 272.

WASHINGTON.

Roslyn: Mart. V. Smolnik, Box 935.

Black Diamond: Frank Steblay.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žeravec, Box 19, N. Newell St.

Milwaukee: Joe Krainc, 369 — 1st Ave.

West Allis: Jacob Oblack, 432 — 54th Ave.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Frank Zajc, 2639 W. 26th St., Fr. Udovich, 1844 So. Racine Avenue.

Cicero: Frank Mrgole, 5028 W. 25th Pl., Anton Putz, 5028 W. 25th Place.

Johnston City: John Slivnik, Box 599.

La Salle: Vencel Obid, 483 Lafayette St.; John Vogrich.

Lincoln: Joseph Tičar, 628 Wichita Ave.

Nokomis: John Krainc, Box 242, Frank Porenta, Box 301.

Springfield: John Gorsek, 414 W. Hay St.

Staunton: Anton Ausec, 715 N. Edwardsville St.

Waukegan: Martin Judnich, Box 92.

N. Chicago: P. Peklaj, 1134 McAlister Ave., Jerry Spacapan, 1106 McAlister Ave.

E. Moline: Justin Zajec, Box 815.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar in nabirati oglase, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika izpuščano, naj se oglasi, pa bomo popravili imenik.

Naročniki lista in koledarja naj nam vselej, kadar se preselijo, sporoče njihov stari in novi naslov. To je potrebno radi reda in pa da boste list redno prejeli.

Upravništvo.

Dobra slast do jedi

je znamenje, da ste splošno zdravi. Če nimate apetita do jedil, ako je vaš želodec iz reda, ako se vas stalno drži zaprtica, so to znamenja, da vaš prebavni sistem potrebuje paznosti. Tedaj vzemite

Severov

Želodčni grenčec

(Severa's Stomach Bitters) vselej pred jedjo po predpisu in spoznali boste njega vrednost. Pomaga prebavi, vrejuje vaša čreva in vam povrne slast do jedi.

Stari in oslabei ljudje naj še posebno uživajo to želodčno tonično zdravilo od časa do časa in si tako obdržijo zdravje in moč.

Cena je: { 75 centov in 3 cente davka.
\$1.50 in 6 centov davka.

Severova družinska domača zdravila se prodajajo v vseh lekarnah. Vedna zahtevajte Severove izdelke. Odklonite vse ponaredbe. Ako vam ni mogoče dobiti Severovih zdravil v vaši lekarni, tedaj pa pošljite naročilo nam in priložite naročilu pravilno svoto denarja.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

Serbečine

in izpahki potrebujejo takojšnjo pomoč. Tako pomoč pa se dobi ako se kupi in poskuša Severovo mazilo za kožne bolezni (Severa's Skin Ointment) to je izvrstno zdravilo za kožne bolezni, za srbečine, ekzemo, izpahke in druge poletne kožni spuščaji. Cena 50c in 2 centa davek.

Zdravilno milo

naj bi bilo vedno antiseptično čisto, ki vsebuje snovi s katerimi je upati, da bodo pomagale ozdraviti bolne dele kože. Za vse take slučaje mi vam priporočamo Severovo Zdravilo milo za kožo (Severa's Medicated Skin Soap) ker vemo, da je tako sestavljeno da lahko odgovarja na take potrebe. Sploh bi se moralo imeti pri vsaki družini to antiseptično zdravilno milo za razne slučaje. Cena je le 25 centov in 1 cent davek.

Mrzlično stanje

navadno pusti bolnika utrujenega in koža je vroča in skoro se je ne sme dotakniti. Takrat vi rabite neko zunanje olajševalno zdravilo ki vam vstavi vročico kože in vam osveži celi život. Rabite torej Severov Antiseptol (Severa's Antiseptol) raztopljen po predpisu. Cena je 35 centov in 2 centa davek.

Vabilo na piknik,
ki ga priredi dr. Boritelj, št. 1
SDPZ. v nedeljo dne 8. junija na
Cucknarjevi farmi, Woodsville
Hights pri Conemaugh, Pa. Čas
splošne suše se bliža, raditega ne
zamudite te zabave. Vsa okoliška
bratska društva, kakor tudi po-
sameznike, vabimo na udeležbo.
Vsakovrstne zabave ne bo manj-
kalo. V enakih slučajih smo vašo
naklonjenost pripravljene vračati.
Vstopnina za moške \$1.50. Da-
me so vstopnine proste. Za dober
prigrizek in sveže pivo bo pre-
skrbljeno.

Opomba: V slučaju neugodnega
vremena se bo ta piknik vršil pri-
hodnjo nedeljo 15. junija.

Društveni odbor.

Slovenski delavec, ki hoče biti
duševno tak, kakršen je telesno,
kadar se je okopal, mora čitati
"Proletarca". In kakor se je tre-
ba redno kopati, je treba tudi re-
dno čitati.

Živ bi bil človek tudi brez mila
in krtače; ampak podoben bi bil
vendar bolj svinji kakor človeku.

Brez svojega lista delavec ne u-
mre; ali neveden ostane ravno o
onih zadevah, o katerih bi moral
biti najbolje poučen.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se
vrševsak drugi in četrti petek v
mesecu v Illirija dvorani, 310—
1st Ave. Ker so vedno važne stva-
ri na dnevnem redu, zato Vas ve-
že dolžnost, da pridete vsi na se-
jo. Pripeljite s sabo tovariše, ki
se zanimajo za razredni boj in še
niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

NAPRAVITE VAŠO PIVO DOMA ZA 22c GALON.

To ni mehko pivo ali near beer,
temveč pravo močno okusno in pe-
nasto pivo. Mi vam preskrbimo eks-
trakt hmelja in malta "Victoria", s
katerega si potem izdelate po našem
navodilu izvrstno pivo. Cena ekstrak-
tu za 14 galonov Lager pive je \$3.00,
za Porter pivo \$1.00 več. Delati pivo
doma in pošiljanje ekstrakta je do-
voljeno. Pošljite denar in mi vam
pošljemo poštno prosto blago.

VICTORIA SUPPLY CO.,
656 Morton Bldg., New York, N. Y.
(Advertis.)

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Slabi živci

povzročajo mnogoštevilne bolezni.
Malo drugih maladij je, ki so bolj
trpeče in povzročajo toliko potrtosti
kakor živčne bolezni. Vsled tega je
treba takojšno zdravljenje. Med
drugimi zdravili, pripravljenimi za
take slučaje se je

SEVERA'S NERVOTON

(Severov Nervoton) mnogokrat ob-
nesel kot najboljši pripomoček. Pri-
poročamo ga vam kot sredstvo v
slučaju duševne potrtosti, insomnije
ali izgube spanja, nervozno izčrpanje
ali onemoglost, histerije in nervoz-
nosti sploh. Ojača oslabele živce,
jih poživlja in tako ojača ves živčni
sistem, da more vzdržavati napor in
odgnati bolezni. Naprodaj v vseh
lekarnah. Cena \$1.25.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVA- NJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka
pod nadzorstvom "Clearing Housa".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago
Clearing House, so podvržene strogemu
nadzorovanju od uradnikov tega zavo-
da. Pregledovanje računov in imetja
se mora vršiti najmanj enkrat na leto.
Izvedenci natančno preiščejo stanje
vsake banke. Vso gotovino preštejejo,
pregledajo vse note, varščine, vknjižbe
in druge vrednostne listine, se prepri-
čajo o fondih, ki so naloženi v drugih
bankah in pregledajo knjige in račune.
Če najdejo izvedenci kake slabe ali
dvomljive vrednostne listine, se te ne
štejejo več kot imovina banke. Ako se
je skrčila vrednost bančnega premože-
nja, mora banka kazati pravilno vred-
nost v svojih knjigah. Če banka drzno
špekulira in se ji pride na sled, mora
to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, ri-
skirano, se mora takoj odstraniti in na-
domestiti z boljšim. Če vsega tega
banka hitro ne popravi in stori, izgubi
vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki
jih uživajo banke, katere so združene v
Clearing House.

Kedar se odzamejo kaki banki te
ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing
House ima slednja za to dober vzrok.
Na drugi strani pa je o banki, ki je
članica te zveze, že to dovolj jasen do-
kaz, da ima dobro imovino, da je njen

kredit dober in da vodi svoj denarni
promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potem
Clearing Housa je bil izdelan v Chicagu
pred desetimi leti, od katerega časa na-
prej ni bankrotirala niti ena banka, k'
je bila v zvezi s tem Clearing Housom.
Ako je šlo na ali drugi banki slabo
vsled panike ali vojske, so ji takoj pri-
skočile na pomoč druge Clearing House
banke in ji pomagale, dokler se niso
povrnile zopet normalne razmere. Ta
Clearing House nadzorovalni načrt se
je pokazal tako uspešen, da so povsod,
kjer koli se nahaja kak Clearing House,
sprejeli ta načrt.

American State Banka je v zvezi s
tem Clearing Housom, je pod njegovim
nadzorstvom in ima vse privilegije te
banke, kateri poda vsako leto pet po-
polnih računov.

American State Banka pa je tudi pod
državnim nadzorstvom in odda vsako
leto pet detajliranih računov o stanju
Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO
banko in Vaš denar bo varen in ga
lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold
hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in
\$500.00 zlatih hipotečnih bondov.

J. F. Stepina
predsednik.

AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis in 18.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgo-
vina. Velika
zaloga moš-
kih, ženskih
in otroških
oblek, izde-
lanih po
najmoder-
nejšem kro-
ju. Cene niz-
ke.

